

KESKKONNAAMET

ASUTUSESISEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud: 30.10.2023

Juurdepääsupiirang kehtib kuni: 29.10.2028

Alus: AvTS § 35 lg 1 p 8

Teabevaldaja: Keskkonnaamet

Bert Holm

Riigimetsa Majandamise Keskus

bert.holm@rmk.ee

Teie 11.09.2023

Meie 30.10.2023 nr 7-11/23/18383-3

Kooskõlastus tingimustega- LK tööd nr 1996 (Käina lahe-Kassari MKA)

Pöördusite Keskkonnaameti poole taotlusega kooskõlastada Hiiu maakonnas Hiiumaa vallas Jõekülas looduskaitsetöö lähteülesanne nr 1996, Õunaku tee kandevõime parendamine. Kirja kaasas olevalt asukoha plaanilt nähtub, et kavandate parendustöid teha 3 meetri laiusel ja ligi 800 m pikkusel teel, mis saab alguse kruuskattega Õunaku tee¹ ja Õunaku tee² liitumise kurvist ja suundub Maie³ katastriüksusel Õunaku lahe suunas.

Tööde käigus soovite parandada juurdepääsutee kandevõimet hooldatavate poollooduslike koosluste (edaspidi *PLK*) massiivi ja tõsta tee ümbritsevast maapinnast kõrgemaks, et *PLK* alale saaks liikuda tehnikaga (traktor, loomaveok, muud *PLK* majandamiseks kasutatavad sõidukid). Parendamise käigus soovite muuta tee parameetreid: katta praegune 3 m laiune tee geotekstiiliga, mis omakorda katta 40 cm paksuse killustiku kihiga (fraktsioon 0-63 mm), seejärel killustik tihendada (kasutades rulli või pinnasetihendajat) ja profileerida nõva suunas nii, et kindlustatud katendi pealtlaiuseks tuleb 3,5 m.

Ettevalmistustöö käigus on kavas teostada puude ja põõsaste raie olemasoleva tee läänepoolsest servast ja voolunõva pealt tee parendamist võimaldavas mahus kogu kavandatava trassi pikkuses. Üle 20 cm läbimõduga raiutud puud soovite jätta voolunõva kõrvale metsa alla lamapuiduks. Tee mulde säilimise tagamiseks soovite tee lääneküljel paikneva voolunõva setetest ja juurtest puhastada.

Lisaks eeltoodule soovite tagada parendatavalt teelt pääsu rannaniidule, milleks on vaja rajada teelt mahasõit ida poole Süllaotsa⁴ kinnistule kohas, kust algab sellel kinnistul kulgev lääne-idasuunaline pinnasetee. Selleks et liikumine parendatavalt teelt maastikku oleks võimalikult sujuv, soovite niidule mahasõidu kujundada laugena. Parendatava tee lõunatipus kavandate teega lõikuvale kraavile paigaldada sobivate mõõtmete (Ø kuni 800 mm, pikkus kuni 9 m) ja kandevõimega truubi, mille alus ja kraavilõik tuleb eelnevalt kuni ca 15 m ulatuses puhastada võsast ja orgaanilistest setetest.

Üleskerkimise vältimiseks peate vajalikuks tihendada truup tagasitäitega ja kindlustada truubi otsad erosiooni vastu. Ülepääsu katendis soovite kasutada killustikku fraktsiooniga 0-63 ja truubi peale paigutada katendi paksusega 40 cm. Ülepääsu katendi pealtlaiuseks on kavandatud 3,5 meetrit. Tööde käigus tekkiva pinnase materjali planeerite alalt eemaldada.

¹ katastritunnus 36801:001:0916

² katastritunnus 36801:001:0374

³ katastritunnus 36803: 001:1240, maatulundusmaa 100%

⁴ katastritunnus 36802:001:0068, maatulundusmaa 100%

Tööde mahuks olete hinnanud: looduskaitse taristu rajamine kraavide kaevamine rekonstrueerimine (töö 1111506) 775 meetrit, looduskaitse taristu rajamine truupide ehitus (töö 1111502) 1 tk ja looduskaitse taristu rajamine teede ehitus (töö 1111501) 805 m.

Oma taotluses olete ära toonud piirangud (ajaline piirang, muinsuskaitse nõuded, infrastruktuuri kaitsevöönd jm): Töid mitte teostada linnurahu ajal (01.04-15.07). Siinkohal juhime Teie tähelepanu sellele, et Süllaotsa kinnistul paikneb I kategooria kaitsealuse linnuliigi merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) elupaik. Merikotkas vajab pesametsaks metsamassiivi kuni 500 m kauguseni pesapuust, selles ulatuses on ta enne pesitsemist ja pesitsusajal häirimistundlik, mistõttu on merikotka elupaik tulenevalt biotoobi eripärast piiritletud ligikaudu 500 m kauguseni pesapuust ja kantud keskkonnaregistrisse. Kaitsealuse linnuliigi elupaigas kehtivad erinevad piirangud, sõltuvalt selle asukohast:

- pesapaiga minimaalseks kaitseks ja pesitsusaegse häirimise vältimiseks ümbritseb merikotka pesapuud 200 meetri raadiuses kaitsetsoon (püsielupaiga sihtkaitsevöönd), kus on keelatud metsaraie teostamine ja pesitsusajal inimeste viibimine;
- hoiualal asuvas elupaiga osas ei ole keelatud inimeste viibimine (tee on osa RMK matkarajast) ja looduskaitseadusega kooskõlas olevad raied väljaspool pesitsusaega;
- **raieid, mida looduskaitseadus võimaldab teha, ja muid häirivaid tegevusi ei tohi teha merikotka elupaigas liigi pesitsusajal (15. veebruarist kuni 31. juulini).**

Pinnastee on üks teede alamkategooria, oma olemuselt pealiskihita tee, mis enamasti on selleks kujunenud sõidukite liikumise tulemusena. Selliseid teid rajatakse enamasti madala liiklussagedusega kohtadesse või ajutise teena ja neile kehtivad kruusatee rajamise nõuded.

Maie kinnistul olev tee ei ole meie hinnangul kujunenud sõidukite liikumise tulemusena, vaid see on sinna koos aluspinnasega ja teeäärsete kraavidega/nõvadega rajatud.

Tee jääb osaliselt kaitstavale alale: ca 30 m pikkuselt Käina lahe - Kassari maastikukaitseala⁵ (edaspidi *kaitseala*) Vaemla sihtkaitsevööndisse ja ca 345 m ulatuses Väinamere hoiualale. Lisaks piirneb tee ja selle ääres olevad kraavid/nõvad läänes kaitseala Õunaku sihtkaitsevööndiga.

Kaitseala kaitse-eesmärgid on sätestatud kaitseala kaitse-eeskirjas ja kaitseala kaitsekorralduskavas⁶. Kaitseala ja hoiuala kuuluvad ühtlasi Natura 2000 võrgustikku⁷ Väinamere loodusala ja Väinamere linnualana.

Kaitseala kaitse-eesmärk⁸ on kaitsta Kassari saare ja Käina lahe äärseid poollooduslikke kooslusi ning Käina lahte ja muid olulisi lindude rändepeatuse- ning pesitsuspaiku; elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas. Liike, keda nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisas. Taimeliiki, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas, samuti II lisast puuduvat I kaitsekategooria liiki ja tema elupaiku.

Maastikukaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks⁹. Sihtkaitsevööndite kaitse-eesmärk ja selle saavutamise viis on kirjeldatud kaitse-eeskirja § 8 lg 1 ja lg 2.

⁵ Vabariigi Valitsuse 17.05.2007 määrus nr 148 „Käina lahe–Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskiri“ (edaspidi kaitse-eeskiri). Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) kood KLO1000508

⁶ „Käina lahe-Kassari maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024“ (edaspidi *kaitsekorralduskava*), leitav: <https://infoleht.keskkonnainfo.ee/GetFile.aspx?fail=-33648617>

⁷ VV 05.08.2004 korraldus nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“

⁸ kaitse-eeskiri § 1 lg 1- lg 4

⁹ kaitse-eeskiri § 7 lg 1

Õunaku sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on vanade metsakoosluste loodusliku arengu tagamine, mis saavutatakse selles sihtkaitsevööndis üksnes loodusliku protsessina. Vaemla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on rannaniitude, kadastike, loopealsete ja kaitsealuste liikide elupaikade säilitamine ning taastamine, endistel puisniitudel ja puiskarjamaadel kasvavate metsakoosluste kaitse ja kujundamine ning vanade loodusmetsade ja madalaveeliste rannikuelupaikade kaitse. Vaemla sihtkaitsevööndis tagatakse kaitse-eesmärgi saavutamine hooldustöödega. Selleks et neid töid läbi viia, on vaja olemasolevat teed parendada.

Kaitse-eeskirja § 10 lg 2 sätestab, et sihtkaitsevööndis on keelatud uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja¹⁰ nõusolekul: 1) tee ja tehnovõrgu rajatiste rajamine või tootmisotstarbeta ehitiste püstitamine kaitseala tarbeks ning olemasolevate ehitiste hooldustööd; 2) Vaemla ja Õunaku sihtkaitsevööndites tee rajamine kinnistu tarbeks.

Väinamere hoiuala¹¹ kaitse-eesmärk on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitse; nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide ning II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse.

Loodusobjekti valitseja¹² ei kooskõlasta LKS § 14 lg-s 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit¹³. Kaitstava loodusobjekti valitseja võib LKS § 14 lg-s 3 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

Nii kaitsekorralduskava kui ka EELIS-e andmetel on Maie kinnistul tuvastatud loodusdirektiivis¹⁴ kirjeldatud metsaelupaigatüüpidest vanad loodusmetsad (Natura kood 9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Mõlemad nimetatud elupaigatüübid on nii kaitseala, Õunaku sihtkaitsevööndi kui ka Väinamere loodusala eesmärgiks.

Elupaigatüübi vanad loodusmetsad puhul on tegemist teisese palumännikuga, mitte põlismetsaga. Looduslikule arengule jäetuna saab männikust aja jooksul esinduslik ja paiguti liigirikas vana loodusmets. Sellistes loodusmetsades leiavad elupaiga paljud ohustatud liigid. See elupaigatüüp esineb ainult Õunaku sihtkaitsevööndis. Vanade loodusmetsade looduskaitseline seisund on kõrge väärtusega (B). Ohuteguriteks on tulekahjud ja ebaseaduslik raie.

Elupaigatüübi soostuvad ja soo-lehtmetsad looduskaitseline seisund on kaitsealal valdavalt kõrge väärtusega. Negatiivse mõjutegurina on kaitsekorralduskavas ära toodud kuivendustööd¹⁵. Kuivenduskraavide rajamine ja olemasolevate kraavide süvendamine või puhastamine ohustab metsaelupaigatüüpi soostuvad ja soo-lehtmetsad. Vajalik meede: olemasolevate kraavide sulgemine või hooldamata jätmine, uute kraavide rajamise keelamine.

Eeltoodu tõttu on keelatud tegevus, mis võib kahjustada nende elupaigatüüpide soodsat seisundit.

¹⁰ kaitse-eeskiri § 3

¹¹ VV määrus nr 233, 08.09.2005 Hoiualade kaitse alla võtmine Hiiu maakonnas¹ § 1 lg 17

¹² LKS § 21 lg 1

¹³ LKS § 14 lg 2

¹⁴ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta

¹⁵ kaitsekorralduskava ptk 2.2.5.4. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)

Loodusliku elupaiga seisund loetakse soodsaks, kui selle looduslik levila ja alad, mida elupaik oma levila piires hõlmab, on muutumatu suurusega või laienemas ja selle pikaajaliseks püsimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid toimivad ning tõenäoliselt toimivad ka prognoosimisulatusse jäävas tulevikus ja elupaigale tüüpiliste liikide seisund on soodus¹⁶.

Nii Maie kinnistule kui ka Süllaotsa kinnistule ulatub III kategooria kaitsealuse liigi harilik ungrukold (*Hupezia selago*) kasvukoht, mis piirneb ca 70 m ulatuses teetrassi äärsete nõvadega. Lisaks sellele on Maie kinnistul inventeeritud III kategooria kaitsealuste liikide muusträhn (*Dryocopus martius*) ja väike-kirjurähn (*Dryobates minor*) elupaigad.

Süllaotsa kinnistul on inventeeritud I kategooria liigi merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) elupaik ja III kategooria kaitsealuste liikide harilik valvik (*Leucobryum glaucum*) kasvukoht, mis piirneb teetrassi idapoolse nõvaga umbes 70 m pikkuselt, rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*) ja harilik porss (*Myrica gale*) kasvukohad.

LKS § 55 lõike 8 kohaselt on keelatud III kaitsekategooria taimede hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas. Kaitsealuste liikide esinemisalale ei tohi kavandada tegevusi, mille realiseerimine võib elupaigas või kasvukohas ohustada liigi säilimist.

Parendatava tee trassil, trassi ääres, Maie ning Süllaotsa kinnistutel asuvad allpool toodud kitsenduste objektid.

Õunaku sihtkaitsevööndis:

Maie kinnistu lõunaosas kaitseala hooldatav sihtkaitsevöönd; kaitseala looduslik sihtkaitsevöönd, mille ca 760 m pikkune serv jääb tee trassi läänepoolsest nõvast 1-6 m kaugusele; Väinamere hoiuala, mis kattub parendatava tee trassiga; korduv üleujutusala, ranna ehituskeeluvöönd, ranna veekaitsevöönd ja ranna piiranguvöönd.

Vaemla sihtkaitsevööndis:

Süllaotsa kinnistu lõunaosas kaitseala hooldatav sihtkaitsevöönd; Väinamere hoiuala; korduv üleujutuse ala; ranna ehituskeeluvöönd, ranna veekaitsevöönd ja ranna piiranguvöönd. Ehitatav tee jääb sihtkaitsevööndisse u 30 m pikkusel lõigul.

Kõnealune tee jääb väljapoole kaitstavaid elupaigatüüpe ja osaliselt ka väljapoole ranna ehituskeeluvööndit. Tee on olnud aastaid hooldamata, läbitav küll kuival ajal, kuid sadude korral on see raskendatud nii pinnase, rööbaste, aukude kui ka tee äärtesse kasvanud ja teele langenud puude tõttu. Tee on kasutuses tee kõrval asuvate kinnistute ja kaitseala tarbeks, PLK-de hooldamiseks, loomade karjamaale viimiseks ja ära toomiseks, RMK Heltermaa-Ristna-Sarve matkatee osana.

Paikvaatlusel¹⁷ 18.10.2023 selgus, et teele on kunagi viidud üksikutesse kohtadesse vähesel määral kruusa. Teeäärsed nõvad/kraavid on pikemat aega hooldamata. Nõvadele/kraavidele ja tee servadesse on kasvanud hinnanguliselt enam kui kümnekonna aastaga eri liiki lehtpuud ja -põõsad, mistõttu ei ole nõvad pikki aastaid oma funktsiooni saanud täita ja vajavad puujuurtest, lehtedest jm varisest tekkinud orgaanikast puhastamist. Tee on kuival ajal läbitav autodele ja traktoritele. Paikvaatlusel 29.10.2023 oli teel ohtralt veelompe, teeäärses läänepoolses nõvas/kraavis vett ei olnud, kuid teest ida ja lääne suunas olevates süvendites oli vett ohtralt.

Ehitusseadustik (EhS) § 3 lg 1 sätestab, et ehitus on inimtegevuse tulemusel loodud ja aluspinnasega ühendatud või sellele toetuv asi, mille kasutamise otstarve, eesmärk, kasutamise viis või kestvus võimaldab seda eristada teistest asjadest. EhS § 3 lg 2 märgib, et ehitus on hoone

¹⁶ LKS § 3 lg 1

¹⁷ vaatluse teostas looduskasutuse osakonna spetsialist L. V. Lundin. Olemas fotomaterjal.

või rajatis. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitise. Rajatis on ehitise, mis ei ole hoone. Tee on rajatis, mis on ette nähtud inimeste, sõidukite või loomade liikumiseks või liiklemiseks. Tee osaks loetakse tunnel, sild, viadukt ja muud liiklemiseks kasutatavad ning tee toimimiseks vajalikud rajatised¹⁸.

Tee põhjapoolne osa pikkusega 530 m jääb väljapoolse ehituskeeluvööndi, lõunapoolne osa pikkusega 245 m jääb ehituskeeluvööndisse. LKS kohaselt on ehituskeeluvööndis uue tee ehitamine keelatud, v.a. kehtestatud planeeringu alusel avalikuks kasutamiseks määratud teede puhul (LKS § 38 lg 3; § 38 lg 5 p 10). Antud juhul ei ole tegemist uue tee ehitamisega, vaid olemasoleva tee remondi/parendamisega.

Keskkonnaamet käsitleb kõnealust teed alusehitise ja tee püstitamise ajal selle äärtesse vee ärajuhtimiseks kaevatud nõvadega teena, mis on rajatud inimeste, loomade ja masinatega liikumiseks. Alusehitise tee katte paigaldamist ei loeta uue tee ehitamiseks. Kõnealuse tee parendamine on kooskõlas LKS nõuetega. Ehituskeeluvööndisse jäävas osas on lubatud teed parendada, raiuda tee äärde ja nõvasse/teekraavi kasvanud puud ja põõsad, koristada tuulemurd ja taastada tee ääres olev läänepoolne nõva/kraav. Lähtuvalt kaitsealast ja selle kaitse-eesmärkidest on Maie kinnistul võimalik teed remontida väljaspool kaitstavaid elupaigatüüpe ja kaitsealuste liikide elupaiku.

Teeäärse läänepoolse nõva/kraavi puhastamisel mitte kahjustada nõva/kraavi ääres ja lähedal asuva III kategooria kaitsealuse liigi hariliku ungrukolla kasvukohta, mitte muuta elupaigatüübi soostuvad ja soo-lehtmetsad veerežiimi. Lumesulamise perioodil ja suurte sadude ajal kraavi koguneda võiv vesi juhtida Õunaku maaparandussüsteemi¹⁹ edelanurgas asuvasse kraavi.

Keskkonnaamet kooskõlastab looduskaitsetöö lähteülesande nr 1996, mille eesmärgiks on Õunaku tee kandevõime parendamine, järgmistel tingimustel:

- raieid ja muid mürarikkeid tegevusi ei ole merikotka elupaigaga piirneval alal (Väinamere hoiualal) lubatud teha 15. veebruarist kuni 31. juulini. Ajalise piiranguga peab arvestama tee läänepoolse nõva/kraavi puhastamisel, tee killustikuga katmisel ja tihendamisel, truubi paigaldamiseks pinnase kaevamisel, pinnase teisaldamisel ja truubi paigaldamisel;
- nõva/kraavi puhastamisel ei tohi kahjustada kaitsealuse liigi hariliku ungrukolla kasvukohta ega halvendada elupaigatüübi soostuvad ja soo-lehtmetsad veerežiimi;
- tee läänepoolse nõva/kraavi kallastelt ja teemaalt raiutavad puud, põõsad ja seal asuv tuulemurd jätta tee lähedale metsa lamapuiduks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Meeli Kesküla

juhtivspetsialist

looduskasutuse osakond

Lea Vaher Lundin 5647 3781
lea.lundin@keskkonnaamet.ee

¹⁸ EhS § 92 lg 1

¹⁹ Õunaku maaparandussüsteem, MPS kood 7033050300010